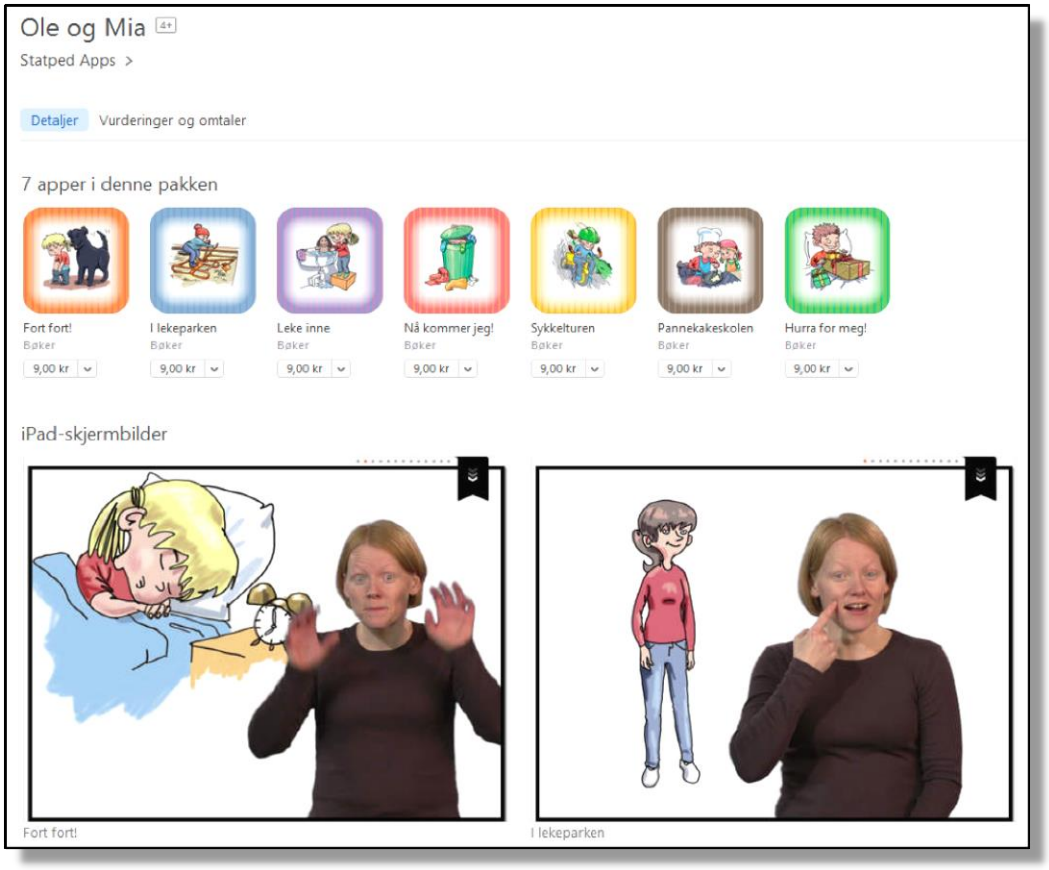
Ole og Mia app

Sluttrapport

Prosjektet er støttet av ExtraStiftelsen Helse og Rehabilitering med EXTRA-midler

NNDS NORSK NETTVERK FOR DOWN SYNDROM

Statped

Forord

Prosjekttittelen har blitt endret (fornorsket) i løpet av prosjektperioden fra den opprinnelige «Olle og Mia app» til «Ole og Mia app».

Prosjektet er finansiert av Extrastiftelsen gjennom Norsk Nettverk for Down Syndrom. Det er Statped, avdeling for læringsressurser og teknologiutvikling som har hatt ansvar for gjennomføringen, og flere ulike fagpersoner innenfor Statped har bidratt i prosjektet.

Originalbøkene på svensk:
Innhold: Irene Johansson og Anneli Tisell
Illustrasjoner: Johan Reich
Produksjonsstøtte fra Specialpedagogiska skolmyndigheten
Hatten forlag 2013.

Appene:
Prosjektleder: Olle Eriksen
Pedagogisk konsulent: Mette Eid Løvås
Tegnspråk: Unni Helland
Stemmetolk: (Tegnspråk): Ellen Johanne Hildrum Holkesvik
Tegn-til-tale: Mona Bjørndal
Norsk tale: Henning Andersen
Språkkonsulenter (Tegnspråk): Mette Eid Løvås, Aud Karin Stangvik, Line Beate Tveit, og Trine Løndal Hansen
Tilrettelegging grafiske symboler: Hanne Almås
Tilrettelegging tegnillustrasjoner (basert på tegninger fra Aschehoug forlag): Gudrun Haave og Tone Ervik
Videoredigering: Tone Ervik
Grafisk tilrettelegging/Design: Gudrun Haave
Programmering/Layout: Henning Andersen

Sammendrag

Det er utviklet og publisert 7 barnebøker som apper til iPad. Bøkene har mange tilpasningsmuligheter med bilder, tekst, lyd, tegnillustrasjoner, grafiske symboler, tegn til tale og tegnspråk. De kan dermed brukes av barn med ulike behov. Det å kunne kombinere ulike uttrykksmåter gir også gode muligheter for felles opplevelser.

Språk er en forutsetning for å delta, skape mening og tilegne seg kunnskap i samfunnet vårt. Mange barn opplever utfordringer med språkutvikling av ulike grunner. Noen hører dårlig og har derfor utfordringer både med hensyn til forståelse og produksjon av språk, andre har kognitive begrensninger som gjør utvikling av språk vanskelig (for eksempel Down syndrom).

Nettbrettene har bidratt til en liten revolusjon for barn med språkvansker. Tidligere måtte barna beherske øye-hånd koordinasjon og mus eller ha touchskjermer for å kunne nyttiggjøre seg tilrettelagte programmer for språktrening og tegnsatt materiell. Når disse barna bruker nettbrett, viser de en betydelig mediekompetanse og at de med enkelhet kan navigere og delta i spill og annet medieinnhold. Dette gir et stort potensiale for morsom og effektiv språktrening.

Bøkene om Olle og Mia er meget populære i Sverige. Med sitt enkle formspråk og innhold, i kombinasjon med konkrete hverdagshistorier med glimt i øyet, lærer barna å kjenne karakterene og tar dem til sitt hjerte. Med utgangspunkt i tekstene fra trinn 3 i *Ett skritt foran* er det utviklet syv bøker om Olle og Mia som er oversatt til norsk og publisert som apper for Ipad: *Fort Fort!, På lekeplassen!, Leke inne!, Nå kommer jeg!, Sykkelturen!, Pannekakeskolen! Og Hurra for meg!*

Prosjektets målgruppe er primært barn som har språkvansker og kognitive utfordringer, og som i sin kommunikasjon bruker tegn fra norsk tegnspråk og/eller grafiske tegn (ASK). Bøker til denne målgruppen bør ha bilder uten for mange detaljer og en enkel tekst. I de digitale bøkene kan en velge hvilke språklige uttrykksformer en vil ha historiene presentert; skriftlig tekst, stillbilder med språksymboler, norsk tale, norsk tegnspråk eller tegn-til-tale.

1. Bakgrunn for prosjektet/Målsetting

Språk er en forutsetning for å delta, skape mening og tilegne seg kunnskap i samfunnet vårt. Mange barn opplever utfordringer med språkutvikling av ulike grunner. Noen hører dårlig og kan derfor ha utfordringer både med hensyn til å oppfatte og produsere talespråk, andre har kognitive begrensninger som gjør utvikling av språk vanskelig (for eksempel Down syndrom).

Med utviklingen av nettbrett og applikasjoner tilrettelagt for nettbrett har det vokst frem et stort behov for apper tilrettelagt på norsk for barn med språkvansker. Gjennom pedagogisk veiledningsarbeid har Statpeds virksomheter og brukerorganisasjoner registrert stor etterspørsel fra barnehager, skole og heim. Nettbrettene har bidratt til en liten revolusjon for barn med språkvansker. Tidligere måtte barna beherske øye-hånd koordinasjon og mus eller ha touchskjermer for å kunne nyttiggjøre seg tilrettelagte programmer for språktrening og tegnsatt materiell. Når disse barna bruker nettbrett, viser de en betydelig mediekompetanse og at de med enkelhet kan navigere og delta i spill og annet medieinnhold. Dette gir et stort potensiale for morsom og effektiv språktrening.

Tegn og språkkurset *Ett Skritt foran*

Gjennom Ekstrastiftelsen har Møller-Trøndelag kompetansesenter, Norsk Nettverk for Downs syndrom og Hørselshemmedes landsforbund oversatt og tilrettelagt tegn- og språkkursene *Ett skritt foran* til norsk. I trinn 1 og 2 er det utviklet tegnsanger, rim og regler som ligger fritt tilgjengelig på YouTube, på nettsiden www.ettskrittforan.no eller de kan kjøpes på DVD i Statpeds nettbutikk. Dette gir både barn og voksne anledning til å øve tegn og språk, alene og sammen.

I trinn 3 er det språket til den typiske 2-3 åringen som er i fokus. Øvingsmaterialet er tekster fra barnebøker om Olle og Mia som speiler 3 åringens grammatiske og begrepsmessige nivå. Applikasjonene for Ipad som omfattes i dette prosjektet springer ut fra trinn 3, og har primært barn som målgruppe, men gir både barn og voksne alene og sammen anledning til å øve språk og tegn.

Olle og Mia

Bøkene om Olle og Mia er meget populære i Sverige. Med sitt enkle formspråk og innhold, i kombinasjon med konkrete hverdagshistorier med glimt i øyet, lærer barna å kjenne karakterene og tar dem til sitt hjerte. Med utgangspunkt i tekstene fra trinn 3 i *Ett skritt foran* er det utviklet syv bøker om Olle og Mia som skulle oversettes til norsk og utgis som apper for Ipad: *Fort Fort!, På lekeplassen!, Leke inne!, Nå kommer jeg!, Sykkelturen!, Pannekakeskolen! Og Hurra for meg!*

Bøkene om Olle og Mia er skrevet for å passe alle barn, men er særskilt utviklet for barn som behøver ekstra støtte i sin språkutvikling. Hver side består av et enkelt bilde som gjør det lett også for barn med store vansker å konsentrere seg om historien. Teksten er kortfattet og tydelig og er komplettert med tegnillustrasjoner. Dette gjør det enkelt å bruke tegnspråk eller tegn som støtte når man leser for barnet eller når barnet leser selv.

Karsltadmodellen og Hatten forlag

Gjennom Karlstadmodellen har Irene Johansson, tidligere professor i fonetikk og spesialpedagogikk utviklet en praktisk spesialpedagogikk med lekbasert treningsmateriell for språkutvikling for barn med språkvansker. Modellen brukes i dag av Statped, en rekke kommuner og barnehager i hele Norge.

Hatten Forlag i Sverige har videreutviklet Irene Johanssons ideer og utviklet en rekke produkter som er tilpasset barn på ulike språknivå. Hatten Forlag er det ledende svenske forlaget innen tegn- og språktrening for barn og ungdom med språkvansker. Forlaget produserer barnebøker, spill, treningsmateriell, dataspill/apper og gir ut faktabøker om emnet.

Prosjektets målsetning

Prosjektets målsetning var å tilrettelegge syv bøker om Olle og Mia som app for iPad med bilder, video, tekst, symboler og tegn. Video med tegn til tale og med norsk tegnspråk (begge med talelyd). Tegnillustrasjoner og grafiske symboler (ASK) for barn som bruker tegn og bilder som alternativ og supplerende kommunikasjon.

Prosjektets målgruppe er primært barn som har språkvansker og kognitive utfordringer, og som i sin kommunikasjon bruker tegn fra norsk tegnspråk og/eller grafiske tegn (ASK). Bøker til denne målgruppen bør ha bilder uten for mange detaljer og en enkel tekst. I de digitale bøkene kan en velge hvilke språklige uttrykksformer en vil ha historiene presentert; skriftlig tekst, stillbilder med språksymboler, norsk tale, norsk tegnspråk eller tegn-til-tale.

Det er også et mål at appene gjennom sin innbydende design, morsomme bilder og språklig tilrettelegging skal invitere til felles opplevelser barn imellom.

Hørselshemmede barn vil kunne sette pris på tegnsatte bøker, det er lite utvalg på dette området i Norge per i dag.

2. Prosjektgjennomføring/Metode

Statped, avdeling for læringsressurser og teknologiutvikling har hatt hovedansvaret for gjennomføring av prosjektet.

De svenske bøkene ble oversatt til norsk, og det ble gjort noen mindre tilpasninger av bildematerialet. Tekstene ble tilpasset med grafiske symboler og med tegnillustrasjoner. Det ble spilt inn video med lyd med tegn til tale. Tekstene ble oversatt til tegnspråk og spilt inn på video. Tegnspråkteksten ble så oversatt til norsk og det ble lest inn lydspor til tegnspråkvideoen. Det ble også lest inn et eget lydspor til bruk hvis man ikke vil ha video men bare lyd.

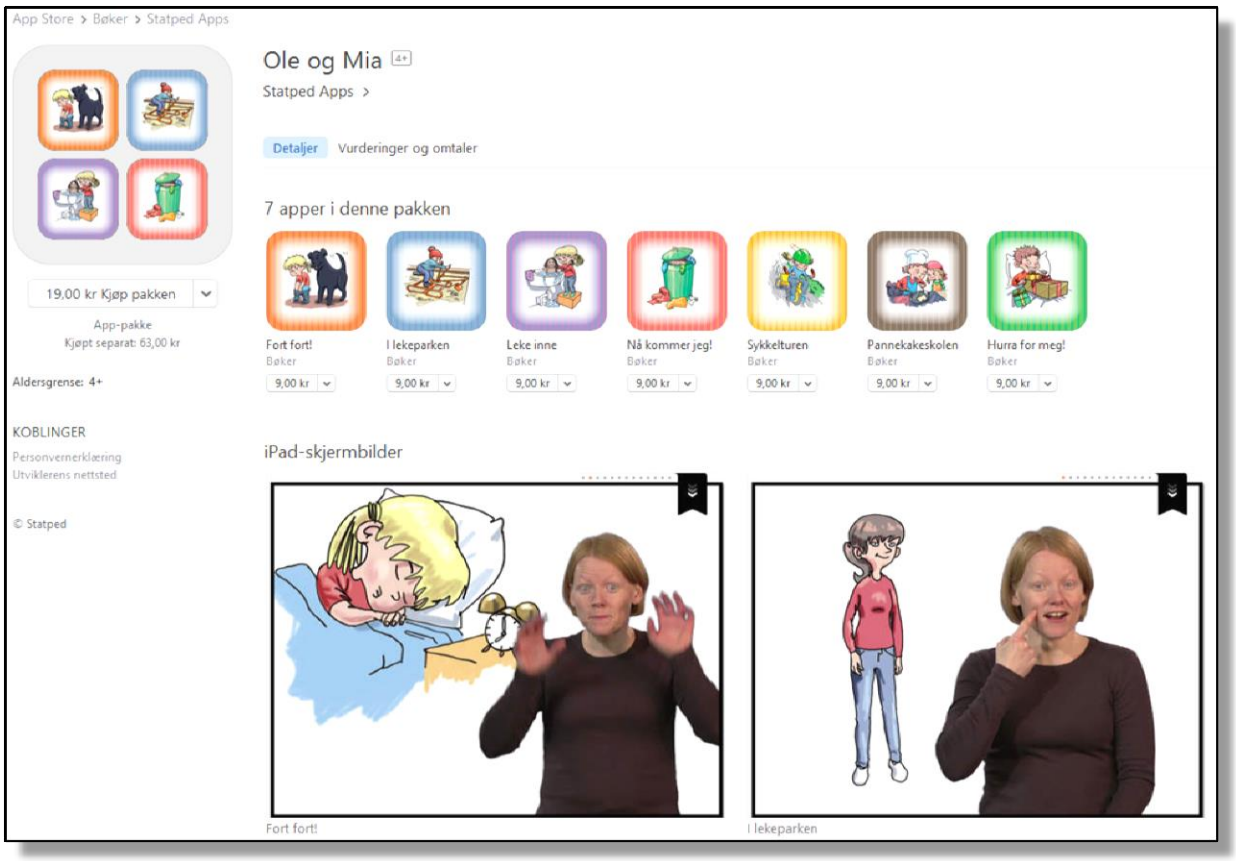
Det ble først programmert og testet ut en mal for den første boken, og denne malen ble så brukt også for de andre bøkene. Bøkene ble publisert enkeltvis på appstore, og til slutt ble det laget en «bundle» - en mulighet til å kjøpe alle bøkene samtidig – som én app.

For å gi størst mulig fleksibilitet i bruken kan man velge mange ulike kombinasjoner for å se bøkene:

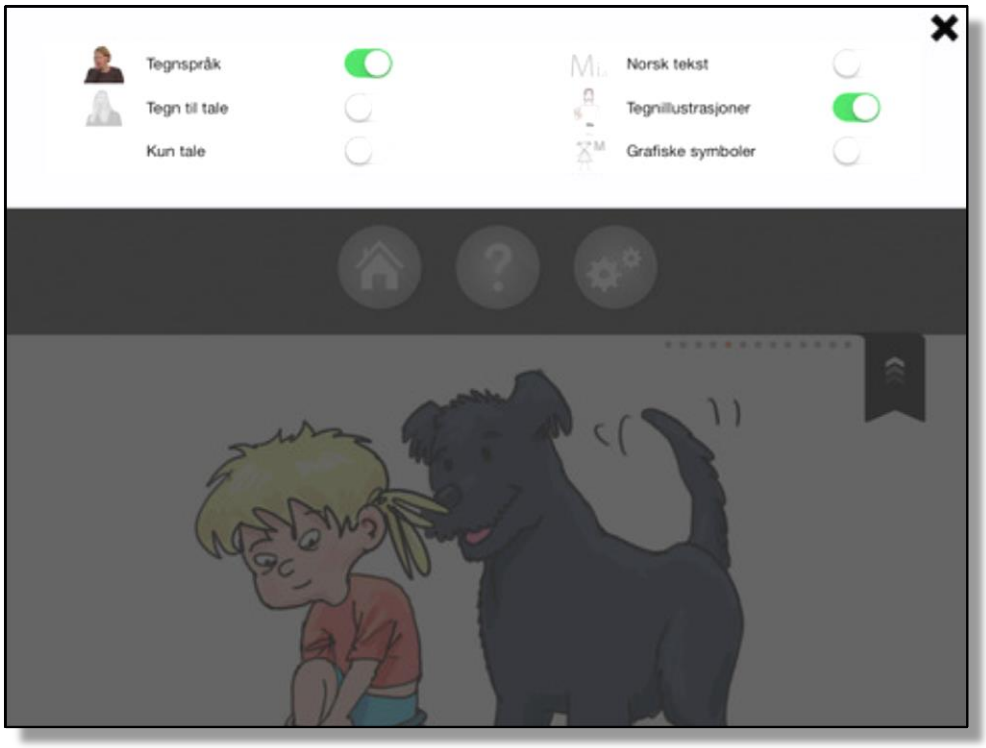
- Bare bilder
- Bilder og norsk tekst
- Bilder og grafiske symboler
- Tegnspråk og bilder
- Tegnspråk, bilder og norsk tekst
- Tegnspråk, bilder og tegnillustrasjoner
- Tegnspråk, bilder og grafiske symboler
- Tegn til tale og bilder
- Tegn til tale, bilder og norsk tekst
- Tegn til tale, bilder og tegnillustrasjoner
- Tegn til tale, bilder og grafiske symboler
- Norsk tale og bilder
- Norsk tale, bilder og norsk tekst
- Norsk tale, bilder og grafiske symboler

Appene finnes i AppStore når man søker på «Statped» eller på «Ole og Mia».

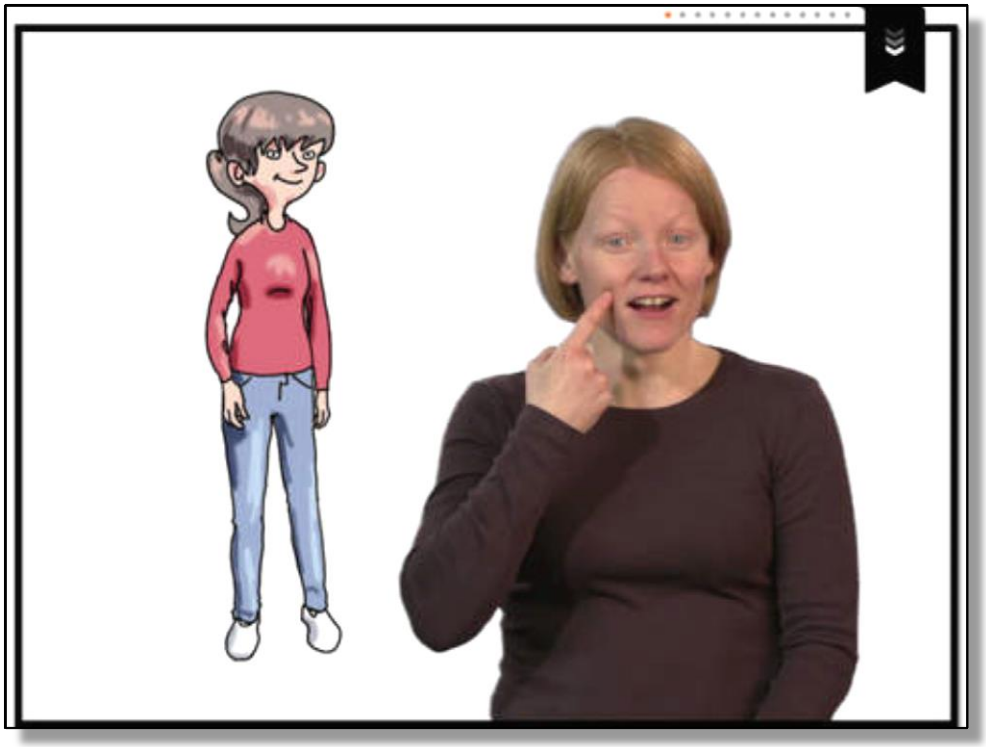
Her er nettadressen hvis man vil se informasjon om appene på internett:
https://itunes.apple.com/us/artist/statped-apps/id410298706

Dette skjermbildet viser innstillingsmulighetene som finnes i alle bøkene:

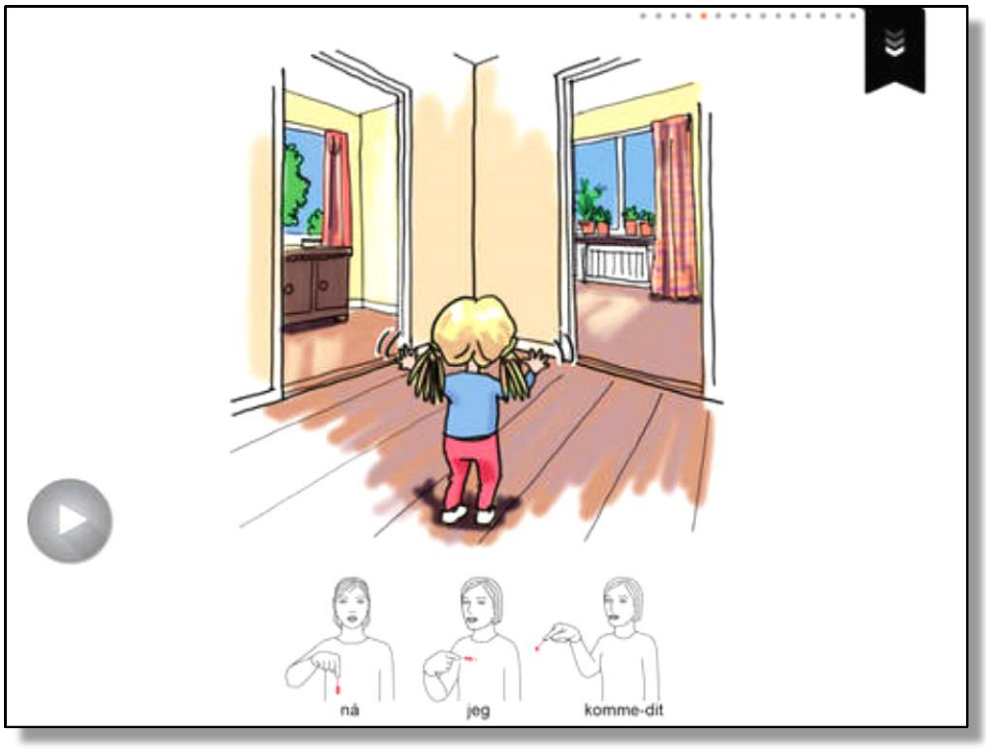

Tegnspråk er valgt:

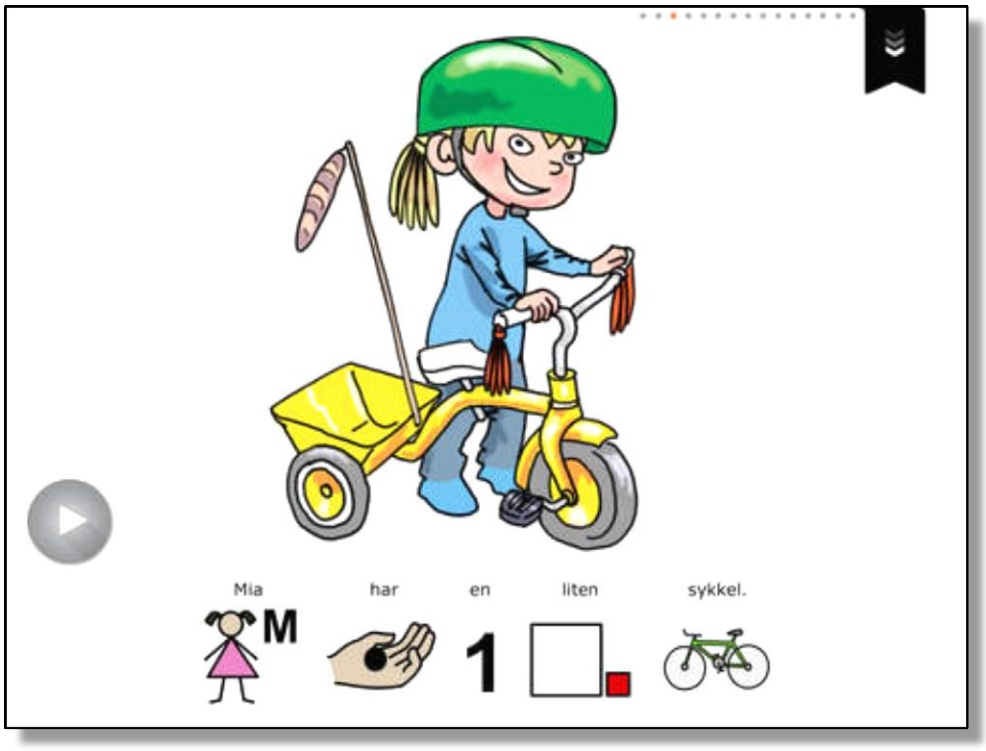
Bilder og norsk tekst er valgt:

Tegnspråk, bilder og tegnillustrasjoner er valgt:

Bilder og grafiske symboler er valgt:

3. Resultater og resultatvurdering

Det har blitt mer og mer vanlig at barn «leser» bøker på nettbrett. En stor fordel med dette mediet er at man kan inkorporere lyd, video og interaktivitet på en bedre måte. Dessverre er det mye av det som utgis kommersielt av forlag som ikke passer så godt for alle barn. Det er bl.a. svært få produkter som er tilpasset med grafiske symboler (ASK), tegn til tale og tegnspråk. Dette prosjektet er et viktig bidrag til å bedre denne situasjonen. Flere barn kan nå få tilgang til enkle bøker som kan tilpasses brukerens behov. I og med at bøkene er tilpasset flere ulike brukergrupper med ulike behov samtidig har prosessen vært meget effektiv. Bøkene kan også være interessante for «vanlige» barn, og kan dermed brukes sammen med søsken i familien og sammen med venner i barnehagen. Dette kan føre til tettere kontakt mellom barna, gi felles opplevelser og føre til bedre kommunikasjon.

4. Oppsummering/Konklusjon/Videre planer

Det er utviklet og publisert 7 barnebøker som apper til iPad. Bøkene har mange tilpasningsmuligheter med bilder, tekst, lyd, tegnillustrasjoner, grafiske symboler, tegn til tale og tegnspråk. De kan dermed brukes av barn med ulike behov. Det å kunne kombinere ulike uttrykksmåter gir også gode muligheter for felles opplevelser.

Den malen som nå er utviklet kan brukes til flere fremtidige bokprosjekter, og det er også mulig å videreutvikle konseptet med mer funksjonalitet.